

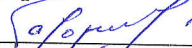
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри міжнародної
економіки та туризму

Протокол № 22 від “ 18.06 ” 2018 р.

Зав. кафедри

 Г.О. Горіна

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
«РИНОК ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ»

Ступінь: бакалавр

Кількість кредитів ECTS 5

Розробник: Горіна Г.О.
проф. кафедри міжнародної
економіки та туризму, д.е.н.,
доцент

2018 – 2019 навчальний рік

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова (для студентів спеціальності "назва спеціальності") / вибіркова дисципліна	Вибіркова дисципліна
Семестр (осінній / весняний)	весняний
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Кількість модулів	1
Лекції, годин	34
Практичні / семінарські, годин	17
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	99
Тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	3
самостійної роботи студента	5,8
Вид контролю	залік

2. Програма дисципліни

Ціль – формування у студентів базових знань та навичок з теоретичних та практичних засад дослідження розвитку ринку туристичних послуг.

Завдання: вивчення теоретико-методологічних засад розвитку ринку туристичних послуг; оволодіння навичками щодо визначення кон'юнктури та сучасних трендів розвитку туристичного ринку; оволодіння методами діагностики стану та особливостей розвитку світового і національного ринків туристичних послуг; дослідження системної взаємодії суб'єктів ринку туристичних послуг; вивчення імперативів розвитку ринку туристичних послуг України в умовах просторової поляризації.

Предмет: теоретико-методологічні та організаційно-економічні засади розвитку ринку туристичних послуг.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Сутність, класифікаційні критерії та специфічні ознаки туристичних послуг

Тема 2. Зміст, суміжні поняття, підходи до сегментації та диференціації ринку туристичних послуг

Тема 3. Типологія та системна взаємодії суб'єктів ринку туристичних послуг

Тема 4. Організаційно-економічне забезпечення розвитку ринку туристичних послуг

Тема 5. Статистика ринку туристичних послуг

Тема 6. Сучасні тенденції розвитку ринку туристичних послуг

Тема 7. Просторова поляризація ринку туристичних послуг

Тема 8. Сучасний стан та особливості розвитку ринку туристичних послуг України

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
	усього	у тому числі			
		лекц.	пр./сем.	лаб.	СРС
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади формування та розвитку ринку туристичних послуг					
Тема 1. Сутність, класифікаційні критерії та специфічні ознаки туристичних послуг	18	4	2	-	12
Тема 2. Зміст, суміжні поняття, підходи до сегментації та диференціації ринку туристичних послуг	18	4	2	-	12
Тема 3. Типологія та системна взаємодії суб'єктів ринку туристичних послуг	18	4	2	-	12
Разом за змістовим модулем 1	54	12	6	-	36
Змістовий модуль 2. Організаційно-економічні засади розвитку ринку туристичних послуг					
Тема 4. Організаційно-економічне забезпечення розвитку ринку туристичних послуг	19	4	2	-	13
Тема 5. Статистика ринку туристичних послуг	18	4	2	-	12
Тема 6. Сучасні тенденції розвитку ринку туристичних послуг	22	6	3	-	13
Тема 7. Просторова поляризація ринку туристичних послуг	18	4	2	-	12
Тема 8. Сучасний стан та особливості розвитку ринку туристичних послуг України	19	4	2	-	13
Разом за змістовим модулем 2	96	22	11	-	63
Усього годин	150	34	17	-	99

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1	Семінар – запитань і відповідь Туристична послуга: зміст та класифікаційні критерії	2
2	Семінар – запитань і відповідь Теоретичні засади розвитку ринку туристичних послуг	2
3	Семінар з виконанням практичних задач Модель взаємодії суб'єктів ринку туристичних послуг	2
4	Семінар – розгорнута бесіда Закони, специфічні властивості та ринко-формуючі фактори розвитку ринку туристичних послуг	2
5	Семінар з виконанням практичних задач Соціально-економічні показники розвитку ринку туристичних послуг	2
6	Семінар – розгорнута бесіда Новітні тренди розвитку ринку туристичних послуг	2
7	Семінар – розгорнута бесіда Транснаціоналізаційні процеси ринку туристичних послуг	1
8	Семінар - запитань і відповідь Детермінанти формування просторової поляризації ринку туристичних послуг	2
9	Семінар – розгорнута бесіда Сучасний тенденції розвитку ринку туристичних послуг України	2
Всього		17

5. Індивідуальні завдання

1. Огляд періодичної і монографічної наукової літератури.
2. Підготовка рефератів, доповідей за обраною темою.
3. Підготовка тез доповідей з метою виступу на університетських, всеукраїнських та міжнародних семінарах та конференціях.

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Вид та тема семінарських занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади формування та розвитку туризму			
Семінар – запитань і відповідь Тема 1. Туристична послуга: зміст та класифікаційні критерії	12	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: сутність поняття, загальні та специфічні властивості послуг; специфічні ознаки та відмінності туристичної послуги та туристичного продукту; класифікаційні критерії та характерні особливості туристичних послуг. Джерела [1, 2, 4, 5, 10, 12, 16]. 2. Самотестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування
Семінар – запитань і відповідь Тема 2. Теоретичні засади розвитку ринку туристичних послуг	12	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: суміжні та дотичні поняття економічної категорії «ринок туристичних послуг»; підходи до визначення сутності поняття «ринок туристичних послуг»; підходи до сегментації та диференціації ринку туристичних послуг; групування теоретичних підходів до сегментації та диференціації ринку туристичних послуг; сегментація та диференціація ринку туристичних послуг за співвідношенням попиту і пропозиції; сегментація та диференціація ринку туристичних послуг за просторово-територіальною ознакою. Джерела [1, 2, 4, 5, 10, 12]. 2. Самотестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування
Семінар з виконанням практичних задач Тема 3. Модель взаємодії суб'єктів ринку туристичних послуг	12	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: класифікація видів туризму за метою; класифікація видів туризму за часовими характеристиками; класифікація видів туризму за територіальними ознаками; класифікація видів туризму за індивідуальними запитамі; класифікація видів туризму за фінансовими можливостями. Джерела [1-6, 12, 17]. 2. Самотестування. 3. Розв'язання практичних завдань за індивідуальними варіантами.	Тестування, розв'язання практичних завдань
Разом змістовий модуль 1	36		
Змістовий модуль 2. Туризм як вид господарської діяльності			
Семінар – розгорнута бесіда Тема 4. Закони, специфічні властивості та ринко-формуючі фактори розвитку ринку туристичних послуг	13	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: стадії розвитку ринку туристичних послуг; закони та специфічні властивості розвитку ринку туристичних послуг; ринко-формуючі фактори та специфічні загрози і ризики розвитку ринку туристичних послуг; управління розвитком ринку туристичних послуг: теоретичний аспект. Джерела [1, 2, 4, 5, 8-10, 17]. 2. Самотестування. 3. Підготовка доповіді.	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
Семінар з виконанням практичних задач Тема 5. Соціально-економічні показники розвитку ринку	12	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: методологічна основа дослідження статистики туризму; соціально-економічні показники розвитку ринку туристичних послуг; показники зовнішньої торгівлі туристичними послугами. Джерела [1, 2]. 2. Самотестування.	Тестування, розв'язання практичних завдань

туристичних послуг		3. Розв'язання практичних завдань за індивідуальними варіантами.	
Семінар – розгорнута бесіда Тема 6. Новітні тренди розвитку ринку туристичних послуг	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: просторова поляризація та дифузія, глобалізація туризму та інтеграція ринків туристичних послуг; транснаціоналізаційні процеси ринку туристичних послуг; поширення сталого розвитку туризму; кластерізація; посилення конкурентного суперництва. Джерела [1-3, 8, 11, 14, 18]. 2. Самотестування. 3. Підготовка доповіді.	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
Семінар – виконанням практичних задач Тема 7. Транснаціоналізаційні процеси ринку туристичних послуг	5	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: основні суб'єкти міжнародного ринку туристичних послуг; переваги готельних мереж над окремими готелями; види взаємин між власником готелю (групою готелів) і управлінською ланкою готелю; мережеві форми організації готельного бізнесу. Джерела [1-3, 8, 11, 12, 17, 18]. 2. Самотестування. 3. Розв'язання практичних завдань за індивідуальними варіантами.	Тестування, розв'язання практичних завдань
Семінар - запитань і відповідь Тема 8. Детермінанти формування просторової поляризації ринку туристичних послуг	12	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: теоретичні засади феномену просторової поляризації; сутність та моделі просторової поляризації ринку туристичних послуг; детермінанти формування просторової поляризації ринку туристичних послуг. Джерела [1, 2, 8, 18]. 2. Самотестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування
Семінар – розгорнута бесіда Тема 9. Сучасний тенденції розвитку ринку туристичних послуг України	13	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: сучасний стан та особливості розвитку ринку туристичних послуг України; аналіз діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг України; діагностика інституційно-правового забезпечення розвитку ринку туристичних послуг України. Джерела [1-4, 9, 10, 12]. 2. Самотестування. 3. Підготовка доповіді.	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
Разом змістовий модуль 2	63		
Разом	99		

7. Матриця зв'язку між дисципліною/ змістовим модулем, результатами навчання та компетентностями

Результати навчання	Компетентності												
	Загальні						Предметно-спеціальні						
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	
1. Знання сутності, класифікаційних критеріїв та специфічних ознак туристичних послуг							+						
2. Знання підходів до визначення сутності поняття «ринок туристичних послуг», його сегментації та диференціації							+						
3. Знання типології, та принципів системної взаємодії суб'єктів ринку туристичних послуг							+						
4. Знання методологічної основи дослідження статистики туризму								+	+				
5. Розуміння теоретичних засад та практичних настанов забезпечення організаційно-економічного розвитку ринку туристичних послуг							+						
6. Розуміння основних законів та специфічних властивостей розвитку ринку туристичних послуг								+	+				
7. Уміння розраховувати та аналізувати соціально-економічні показники розвитку ринку туристичних послуг, показники зовнішньої торгівлі туристичними послугами		+				+		+	+	+			
8. Уміння визначати сучасні тренди розвитку ринку туристичних послуг		+				+		+	+				
9. Здатність визначити ринко-формуючі фактори та специфічні загрози і ризики розвитку ринку туристичних послуг		+				+		+	+	+	+		

8. Методи викладання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота (підготовка презентацій, рефератів, самостійно опрацювання додаткових питань за наведеним переліком літератури).

9. Методи оцінювання

Залік.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення заліку: впродовж семестру (100 балів).

Оцінювання студентів протягом семестру

№ теми практичного заняття	Вид роботи/бали					Сума балів
	Тестові завдання	Ситуаційні завдання, задачі	Обговорення теоретичних питань теми	Індиві- дуальне завдання	ПМК	
Змістовий модуль 1						
Тема 1	4		4			8
Тема 2	4		4			8
Тема 3	4	4			10	18
Разом змістовий модуль 1	12	4	8		10	34
Змістовий модуль 2						
Тема 1	4		2	4		10
Тема 2	4	6				10
Тема 3	4		2	4		10
Тема 4	4	4				8
Тема 5	4		4			8
Тема 6	4		2	4	10	20
Разом змістовий модуль 2	24	10	10	12	10	66
Разом						100

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	
60-69	E	3, «задовільно»
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

11. Методичне забезпечення

1. Електронний конспект лекцій.
2. Методичні вказівки з вивчення дисципліни.
3. Індивідуальні завдання.
4. Навчальна та наукова література, нормативні документи.

12. Рекомендована література

Базова

1. Горіна Г.О. Ринок туристичних послуг [Текст] : конспект лекцій / Г.О. Горіна ; ДонНУЕТ. – Кривий Ріг, 2018. – 92 с.
2. Горіна Г.О. Ринок туристичних послуг: управління розвитком в умовах просторової поляризації: монографія / Г.О. Горіна. – Кривий Ріг: Чернявський Д.О., 2016. – 305 с.
3. Корж Н. В., Басюк Д. І. Управління туристичними дестинаціями : підручник / Н. В. Корж, Д. І. Басюк. – Вінниця: «ППК»ТД Едельвейс і К», 2017. – 322 с.
4. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку : монографія / за заг. ред. професора В.Г.Герасименко. – Одеса : Астропринт, 2013. – 334 с.
5. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) [Текст] : навч. посібник / О. О. Любіцева. - 3-тє вид., переробл. та доп. - К. : Альтерпрес, 2006. - 436 с.

Допоміжна

6. Дмитриев М.Н. Экономика туристского рынка : учебник для вузов / М.Н. Дмитриев, М.Н. Забаева, Е.Н. Малыгина. – 2-е изд., перераб. и доп. Москва : ЮНИТИ, 2010. – 311 с.
7. Галушка Є.О. Світовий ринок товарів та послуг [Текст] : навч. посіб. / Є. О. Галушка ; Київський національний торговельно-економічний ун-т, Чернівецький торговельно-економічний ін-т. - Чернівці : Наші книги, 2009. - 208 с.
8. Горіна Г.О. Трансформація просторової поляризації світового туристичного ринку / Горіна Г.О. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство . – Ужгород: Ужгород. нац. ун-т, ф-т міжн. відносин, 2016. - Вип. 7. - С. 88-92.
9. Горіна Г.О. Соціально-економічні аспекти розвитку ринку туристичних послуг країн ЄС / Г.О. Горіна // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. – Одеса: Вид-во ОНУ ім. І. І. Мечнікова, 2016. – Том. 21. - № 1. – С. 36-40.
10. Гонтаржевська Л.І. Ринок туристичних послуг в Україні: Навчальний посібник. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2008. – 180 с.

11. Іванова Л.О. Моніторинг світового ринку готельних та ресторанних послуг: навч. Посібник / Іванова Л.О., Музика О.М. – Львів : «Магнолія 2006», 2015. – 226 с.
12. Капустина О. И., Ворох Н. И., Смирнова Г. А. Исследование рынка туристских услуг: монография. — СПб.: Издательство Санкт-Петербургского университета управления и экономики, 2014. – 190 с.
13. Румянцев А.П., Коваленко Ю.О. Світовий ринок послуг: Навчальний посібник. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 456 с.
14. Світовий ринок товарів та послуг [Текст] : підруч. для студентів ВНЗ / [А. А. Мазаракі та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. А. Мазаракі, д-ра екон. наук, проф. Т. М. Мельник ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - Київ : КНТЕУ, 2015. - 719 с.
15. Світовий ринок товарів та послуг [Текст] : навч. посіб. для студ. ден. та заоч. форм навчання за галузями знань 0305 "Економіка і підприємництво" та 0302 "Міжнародні відносини" / Іванова Л. О., Музика О. М. ; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. - Л. : Вид-во Львів. комерц. акад., 2010. - 213 с.
16. Сохацька О.М., Мельник Ю.В. Міжнародний ринок послуг в умовах транснаціоналізації економіки [Текст] : монографія / О. М. Сохацька, Ю. В. Мельник. - Т. : ТНЕУ : Економічна думка, 2009. - 280 с.
17. Ткаченко Т.І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу: монографія / Т.І. Ткаченко. – К.: КНТЕУ, 2006. – 536 с.
18. Тарасенок, А. И. Геоэкономический механизм обеспечения конкурентоспособности туристической дестинации : учеб.-метод. пособие / А. И. Тарасенок. – Минск : РИПО, 2014. – 144 с.

Інформаційні ресурси

19. Закон України «Про Туризм» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>
20. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
21. World Travel and Tourism Council [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.wttc.org>. World Tourism Organization UNWTO [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www2.unwto.org>.
22. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/TT15/WEF_Global_Travel&Tourism_Report_2015.pdf
23. International Recommendations for Tourism Statistics 2008 [Електронний ресурс] // United Nations Publication Sales No. E.08.XVII.28. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesM/seriesm_8_3_rev1e.pdf.
24. Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework 2008 [Електронний ресурс] // United Nations Publication Sales No. E.08.XVII.27 – 2010. – Режим доступу до ресурсу: http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesF/SeriesF_80rev1e.pdf.